

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 18.8.2023
JOIN(2023) 30 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Hongkongi erihalduspiirkond:

2022. aasta aruanne

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

HONGKONGI ERIHALDUSPIIRKOND:

2022. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Alates Hongkongi üleandmisest Hiina Rahvavabariigile 1997. aastal on Euroopa Liit (EL) ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Hongkongi erihalduspiirkonna poliitilist ja majanduslikku arengut.

Kooskõlas 1997. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusega esitavad komisjon ja kõrge esindaja igal aastal aruande Hongkongis toimuva arengu kohta, pöörates erilist tähelepanu põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ rakendamisele ja Hongkongi autonoomiale, mis on sätestatud põhiseaduses.

Käesolev 25. aruanne käsitleb 2022. aastat. Seda aastat iseloomustavad i) Hongkongi Hiinale üleandmise 25. aastapäev president Xi Jinpingi visiidiga, ii) Hongkongi suhtes riikliku julgeoleku seaduse rakendamise teine aastapäev ja iii) pärast Hongkongi valimissüsteemi põhjalike muudatuste elluviimist valitud esimese erihalduspiirkonna juhi John Lee ametisse vannutamine. John Lee oli ainus kandidaat. Sellega kõrvuti jätkati 2022. aastal Hongkongi laialdase autonoomia ning selliste õiguste ja vabaduste õõnestamist, mida pidi kaitstama vähemalt kuni 2047. aastani.

Aastat iseloomustab ka riikliku julgeoleku seaduse kaugeleulatuv rakendamine. Aina rohkem mõisteti kohut demokraatiameelsete aktivistide ja poliitikute üle. Kohtumenetlust ootasid paljud, sealhulgas eelvalimistel osalenud 47 demokraatiameelset aktivisti, nüüdseks laiali saadetud Hongkongi Hiina Patriootliku Demokraatliku Liikumise Toetusliidu liikmed, meediamagnaat Jimmy Lai jpt. Paljusid neist hoitakse vahi all 2021. aasta jaanuarist saadik, mõnel juhul üksikvangistuses. Riikliku julgeolekuga seotud kohtuasjades kasutati korduvalt koloniaalaegset mässule õhutamise vastast seadust. Juulis nõudis ÜRO inimõiguste komitee kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti kohasel neljandal korrapärasel läbivaatamisel Hongkongis nii riikliku julgeoleku seaduse kui ka mässule õhutamise vastase seaduse kehtetuks tunnistamist.

Kuigi Hongkongis kehtib endiselt internetivabadus, blokeerisid ametivõimud 2022. aasta veebruaris tundliku veebisisu, näiteks valitsusvälise organisatsiooni Hong Kong Watch veebisaidi. Internetivabadust ohustab veel mitu seadust, näiteks nn doksimisvastane seadus ja autoriõiguse seadus.

Erihalduspiirkonna juht nõudis 28. novembril esimest korda, et rahvakongressi alaline komitee tõlgendaks riikliku julgeoleku seadust.

Need sündmused seavad aina suurema kahtluse alla õigusriigi olukorra Hongkongis, mis on üks selle majandusliku edu alustalasid.

EL on nii avalikult kui ka eraviisiliselt Hongkongis toimuva pärast muret väljendanud.

Kõrge esindaja tegi ELi nimel Hongkongi kohta järgmise avalduse:

8. mai – avaldus 8. mail toimunud valitsusjuhi valimiste kohta¹.

Kõrge esindaja tegi Hongkongi kohta järgmise Twitteri postituse:

12. mai – Twitteri postitus Denise Ho, Hui Po-keungi, Margaret Ngi ja kardinal Joseph Zeni vahistamise kohta².

ELi pressiesindaja avaldus Hongkongi kohta hõlmas järgmist:

28. juuli – avaldus kodaniku- ja poliitiliste õiguste kohta³.

ELi pressiesindaja Twitteri postitused Hongkongi kohta hõlmasid järgmist:

4. jaanuar – Twitteri postitus veebisaidi Citizen News sulgemise kohta⁴;

16. märts – Twitteri postitus vabaihenduse Hong Kong Watch kui esimese välismaise organisatsiooni kohta, kes on saanud hoiatuse riiklikult julgeolekupolitseilt⁵;

¹ Kõrge esindaja poolt Euroopa Liidu nimel tehtud avaldus 8. mail 2022 toimunud valitsusjuhi valimiste kohta, ELi nõukogu, 8. mai 2022, kättesaadav aadressil: <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2022/05/08/hong-kong-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-chief-executive-election-held-on-8-may/>.

² Kõrge esindaja 12. mai 2022. aasta Twitteri postitus kardinal Joseph Zeni, Margaret Ngi, Denise Ho ja Hui Po-keungi vahistamise kohta, kättesaadav aadressil: https://twitter.com/josepborrell/status/1524463674278264834?s=21&t=waWDgBNVJ77GO5_t9QmZ-g.

³ Pressiesindaja avaldus kodaniku- ja poliitiliste õiguste kohta, Euroopa välisteenistus, 28. juuli 2022, kättesaadav aadressil: https://www.eeas.europa.eu/eeas/hong-kong-statement-spokesperson-civil-and-political-rights_en.

⁴ Pressiesindaja Twitteri postitus veebisaidi Citizen News sulgemise kohta, Euroopa välisteenistus, 4. jaanuar 2022, kättesaadav aadressil: <https://twitter.com/nabilauspox/status/1478056509825327109?s=21>.

⁵ Twitteri postitus vabaihenduse Hong Kong Watch kui esimese välismaise organisatsiooni kohta, kes on saanud hoiatuse riiklikult julgeolekupolitseilt, Euroopa välisteenistus, 16. märts 2022, kättesaadav aadressil: <https://twitter.com/nabilauspox/status/1504029166622191616?s=21>.

1. juuli – Twitteri postitus Hongkongi erihalduspiirkonna asutamise 25. aastapäeva kohta⁶.

Pärast erihalduspiirkonna juhi valimist esitasid G7 välisministrid 9. mail Hongkongi kohta ühisavalduse.

EL väljendas Hiina juhtkonnale muret Hongkongi põhivabaduste ja autonoomia ulatuse üle 1. aprillil 2022 toimunud ELi ja Hiina tippkohtumisel ning 1. detsembril 2022 toimunud juhtide kohtumisel.

Euroopa Parlament võttis 2022. aastal Hongkongi kohta vastu kaks allpool osutatud resolutsiooni.

20. jaanuaril võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni põhivabaduste rikkumiste kohta Hongkongis. Euroopa Parlament mõistab resolutsioonis „kõige karmimalt hukka asjaolu, et väljendus-, ühinemis- ja ajakirjandusvabadus on Hongkongis sama rangelt piiratud kui Hiinas, ning kinnitab taas solidaarsust Hongkongi rahvaga nende võitluses vabaduse ja demokraatia eest“.

7. juulil võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni kardinal Zeni ja humanitaarabifondi 612 usaldushaldurite vahistamise kohta Hongkongis. Resolutsioonis mõistab parlament „hukka kardinal Joseph Zeni, linna demokraatiameelse liikumise ühe tugevama toetaja, ning Hongkongi humanitaarabifondi 612 ülejäänud nelja usaldushalduri vahistamise, mis kujutab endast rünnakut Hongkongi põhiseadusega tagatud vabaduste, sealhulgas usu- ja veendumusvabaduse vastu“.

Hongkongi tabas 2022. aastal jälle majanduslangus, hoolimata sellest, et aasta teises pooles leevendati järk-järgult reisi- ja tervisepiirangud. Hongkong oli jätkuvalt maailmas suuruselt kolmas investeringute sihtkoht ja oli maailmas suuruselt viienda kaubavahetusega majandusüksus. Ajavahemikus 2021. aasta juunist 2022. aasta juunini vähenes Hongkongis tegutsevate ELi ettevõtete arv aastataguse ajaga võrreldes 0,9 % (kuni 1 600ni). Siiski olid ELi ettevõtted pandeemia algusest saati kõige vastupidavamate hulgas (2019. aasta juunist alates vähenes arv vaid 0,2 %) ja moodustasid Hiina järel jätkuvalt suurima ettevõtlikogukonna Hongkongis. EL oli 2022. aasta esimese kümne kuu jooksul Mandri-Hiina ja Taiwani järel Hongkongi suuruselt kolmas kaubanduspartner.

⁶ Twitteri postitus Hongkongi erihalduspiirkonna asutamise 25. aastapäeva kohta, Euroopa välisteenistus, 1. juuli 2022, kättesaadav aadressil: <https://twitter.com/NabilaEUspox/status/1542747257639952384>.

Hongkongi majandus kahanes 2022. aasta esimese üheksa kuu jooksul eelmise aastaga võrreldes 3,3 %⁷. Aasta jooksul suurenesid raskused finantssektoris ja kaubandus- ja logistikasektoris ning turismist sõltuvate sektorite tulemused olid jätkuvalt kehvad.

Rahvaloendus- ja statistikaameti ametlike andmete kohaselt koges Hongkong suurimat rahvastikukadu, mida seal alates rahvastiku jälgimise algusaastast (1961) täheldatud on. Viimase kahe aasta jooksul on lahkunud ligikaudu 116 600 inimest vanuses 18–39. Selle tulemusena vähenes elanikkond 2021. aasta juunist kuni 2022. aasta juunini 121 500 inimese võrra (95 000 inimest elanike netoväljavoolu tõttu ja 26 500 inimest sündide arvust suurema surmade arvu tõttu) ehk 1,6 % võrreldes eelmise aastaga⁸.

Ülevaade COVID-19ga seotud olukorrast ja arengust

Aasta alguses karmistas valitsus COVID-19 pandeemia ohjamiseks kehtestatud meetmeid. Need meetmed isoleerisid Hongkongi ülejäänud maailmast, sest nende hulka kuulus lendude peatamine, enam kui 100 riiki ja territooriumi (sh Prantsusmaad⁹) hõlmav transiidikeeld ning kolmenädalane hotellikarantiin piirkonda saabuvatele reisijatele. Piirangud mõjutasid nii igapäevaelu kui ka majandust, piirati ühiskondlikku elu ning võeti kasutusele tervisekood ja digitaalne jälgimiskenduse. Viies laine jõudis haripunkti märtsis, kui Hongkongis registreeriti üle 58 000 kinnitatud juhtumi päevas. Kui pandeemia olukord oli järk-järgult paranenud ja uus juhtkond 1. juulil ametisse asunud, võttis valitsus meetmeid normaalse olukorra vähehaaval taastamiseks.

I. Poliitiline ja sotsiaalne areng

Poliitiline areng

Kõnealusel aastal tähistati **Hongkongi** Ühendkuningriigilt HRV-le **üleandmise 25. aastapäeva**. Põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ ning Hiina ja Suurbritannia ühisdeklaratsioonis sätestatu kohaselt peaks Hongkongi majandussüsteem ja eluviis jääma 50 aastaks muutumatuks. President Xi Jinping viitas 1. juulil esimest korda, et põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ võib jääda pärast 2047. aastat kehtima, kuid Hiina terviklikus kohtualluvuses.

⁷ Pressiteade: 2021. aasta kolmanda kvartali sisemajanduse koguprodukti eelhindangute kohta, 1. november 2021, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, kättesaadav aadressil: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=4917.

⁸ Pressiteade: aastakeskmine rahvaarv 2022. aastal, 11. august 2022, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, kättesaadav aadressil: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5078.

⁹ Prantsusmaa oli ainus sellest meetmest mõjutatud ELi liikmesriik.

Hiina ja Suurbritannia ühisdeklaratsioonis nähti ette, et Hongkongile kui erihalduspiirkonnale jääb laialdane autonoomia ja et Hongkongi valitsevad Hongkongi inimesed.

Valimissüsteemi muutmisega 2021. aastal sooviti tagada, et Hongkongi valitsevad patrioodid. Esimesed **erihalduspiirkonna juhi valimised** pärast valimissüsteemi muutmist toimusid 8. mail. Ainus valimiskandidaat oli endine politseinik ja administratsiooni peaminister John Lee. COVID-19 piirangud põhjustasid häireid valimiste ajakavas. Toonane erihalduspiirkonna juht Carrie Lam teatas 18. veebruaril, et valimised lükatakse edasi kuue nädala võrra 27. märtsilt 8. maile, viidates president Xi Jinpingi korraldusele ohjata COVID-19 olukorda ja erakorralise seisukorra määrusele.

Pärast kandidaatide esitamise perioodi algust 3. aprillil teatas erihalduspiirkonna juht Carrie Lam, et ei kandideeri järgmistel valimistel. Hiina keskvalitsuse kontaktbüroo Hongkongis andis 6. aprillil poliitilise eliidiga toimunud kohtumisel mõista, et toetab John Leed. Samal päeval astus John Lee tagasi administratsiooni peaministri ametist ja teatas oma kavatsusest kandideerida erihalduspiirkonna juhiks. Hiina Rahvavabariigi Riiginõukogu võttis kooskõlas põhiseadusega John Lee tagasiastumisavalduse vastu 7. aprillil. John Lee pani 9. aprillil kokku kampaaniameeskonna ja korraldas oma kandidatuuri väljakuulutamiseks virtuaalmeedia ürituse.

Ühe päevaga sai John Lee kandidatuur 1 463-liikmelise ümberkorraldatud valimiskomisjoni kõigist viiest sektorist kokku ligikaudu 300 poolthäält, mis ületas vajalikku 188 hääle künnist ja oli lähedal tema teatatud eesmärgile saada 500 häält. Kandidaatide esitamine lõppes 16. aprillil ja Leel oli selleks ajaks koos 786 häält. Kaks päeva hiljem kinnitas John Lee kandidatuuri kandidaatide sobivuse kontrollimise komisjon ja nimetas ta ainsaks kandidaadiks.

Sellise ühe isikuga konkursiga järgiti Macau mudelit, kus erihalduspiirkonna juhi valimistel on alati olnud ainult üks kandidaat.

Valimiskampania käigus ei esitanud John Lee ja tema meeskond valimiskomisjoni nimetatud tähtjaks kolme toetusavalduse koopiat. See on süütegu, mille suurim võimalik karistus on kuuekuune vangistus ja 5 000 Hongkongi dollari (594,5 eurot) suurune trahv. Augustis otsustas kõrge kohus, et rikkumine oli tahtmatu ega olnud pahauskne. John Leed ei trahvitud.

John Lee sai 8. mail valimiskomisjoni liikmetelt 1 416 häält, s.o 99,2 % kehtivatest häältest. Tema vastu hääletas kaheksa liiget ja neli liiget esitas tühja valimisedeli. Valitsusjuht Li Keqiang esitas Leele 30. mail kuuenda

erihalduspiirkonna juhi ametitunnistuse ja 1. juulil vannutas president Xi Jinping ta ametisse.

Erihalduspiirkonna juht korraldas valitsuse oma poliitiliste prioriteetide kohaselt ümber. Ta lõi kolm uut ametikohta: administratsiooni asepeaminister, aserahandusminister ja asejustiitsminister. Samuti lõi ta uue kultuuri-, spordi- ja turismiameti, jagas transpordi- ja elamumajandusameti transpordi- ja logistikaametiks ja elamumajandusametiks ning tugevdas siseasjade ametit, millest sai siseasjade ja noorte amet.

Peatselt pärast uue valitsuse moodustamist juhtisid kõrged valitsusametnikud, sealhulgas erihalduspiirkonna juht John Lee ja rahandusminister Paul Chan välismaad külastavaid delegatsioone kooskõlas Hiina „Üks vöönd, üks tee“ strateegiaga. Nad külastasid Lähis-Ida riike, eelkõige Saudi Araabiat, ja Kagu-Aasiat. Novembris osales Paul Chan Hiina delegatsiooni liikmena G20 kohtumisel Balil, samas kui erihalduspiirkonna juht John Lee juhtis Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riikide majanduskoostöös osalevat delegatsiooni, et edendada Hongkongi kuvandit maailmas, sest territoorium oli maailmale taas avanemas.

John Lee tegi 19. oktoobril oma esimese poliitilise avalduse seadusandlikule kogule. Ta avalikustas mitu meetet Hongkongi majanduse taastamiseks, näiteks talendikavad, millega soovitakse järgmisel kolmel aastal meelitada ligi 35 000 spetsialisti, strateegiliste ettevõtete ligitõmbamisega tegeleva ameti loomine ning 30 miljardi Hongkongi dollari (3,7 miljardit eurot) suuruse kaasinvesteeringu asutamine, et kaasata strateegiliste ettevõtete investeeringuid. Samuti teatas ta ettevõtjate ja spetsialistide otsimisega tegelevate meeskondade loomisest Hongkongi maismaa- ja saarteosas asuvas 17 majandus- ja kaubandusbüroos.

Valitsus loobus täiendavatest omandiga seotud riigilõivudest, mida nõuti välismaalastelt, kes on elanud Hongkongis seitse aastat ja kes on alalised elanikud. John Lee avaldas kaugeleulatuvat eesmärki vähendada riikliku eluaseme üürimise ooteaega, nii et praeguse umbes kuue aasta asemel oleks see nelja aasta pärast umbes neli ja pool aastat.

18. detsembril toimusid seadusandliku kogu valimiskomisjoni vahevalimised, et täita valimiskomisjoni neli kohta, mille olid vabastanud valitsusse valitud seadusandliku kogu liikmed. Need olid neljandad vahevalimised, kus rakendati 2021. aasta valimissüsteemi muutmisel kehtestatud põhimõtet, et Hongkongi valitsevad patrioodid. Valijaskonda kuulus 1 441 inimest. Valimisosalus oli 90,7 %. Valimistel ei osalenud ükski demokraatiameelse leeri liige.

Hongkong langes ajalehe Economist uurimis- ja analüüsiüksuse **ülemaailmses demokraatiaindeksis** kolm kohta, jäädes 167 riigi ja territooriumi seas 88. kohale. Demokraatiameelsete fraktsioonide tegutsemisruum vähenes. Detsembris teatas kunagi seadusandlikus kogus suuruselt teine olnud erakonna Kodanikupartei esimees, et partei peab laiali minema.

COVID-19 pandeemia mõju

Aasta alguses **tugevdas** valitsus **meetmeid** COVID-19 pandeemia viienda laine ohjamiseks, kohaldades riiki reisijate suhtes kolme nädala pikkust hotellikarantiini, ranget lendude peatamise korda ning enam kui 100 riiki ja territooriumi, sealhulgas Prantsusmaad, hõlmavat transiidikeeldu, isoleerides seeläbi Hongkongi ülejäänud maailmast. Isoleerimiseks ehitati suured hooned, kus oli kokku 40 000 voodikohta, kuna ametiasutused lubasid rakendada mandri-Hiina poliitikaga sarnaseid dünaamilisi COVIDi-vastaseid meetmeid. Kohalik testimine muudeti kohustuslikuks ja kehtestati liikumispiirangud. Esines juhtumeid, kus väikelapsed, sealhulgas imikud, eraldati oma vanematest. Valitsus kohaldas rangeid sotsiaalse distantseerumise meetmeid, sealhulgas veebipõhine õpe ja piirangud restoranidele, ning spordikeskused, kinod ja avalikud kohad suleti.

ELi esindus kirjutas valitsusele mitu kirja, väljendades muret nende meetmete mõju pärast, sest rangete meetmete tõttu oli lahkunud hinnanguliselt umbes 10 % Hongkongis elanud ELi kodanikest.

Keskvalitsus andis pandeemiavastases võitluses välja suuniseid, viidates, et tegemist on riikliku julgeoleku küsimusega. 16. veebruaril andis meedia edasi Hiina Kommunistliku Partei peasekretäri rollis esinenud Xi Jinpingi sõnumi, milles kästi Hongkongi juhtidel muuta pandeemia ohjamine peamiseks prioriteediks. Hongkongi valitsus lõi keskvalitsuse juurde viis rakkerühma. Hongkongi valitsus võimaldas erakorralise seisukorra määruse alusel Mandri-Hiina meditsiinitöötajatel ravida COVID-19 patsiente ilma kohaliku litsentsita ega nõudnud Mandri-Hiina ravimite puhul kohaliku registreerimiskorra järgimist.

Pärast 1. juulit kõrvaldas valitsus järk-järgult sisenevatele reisijatele kehtinud reisipiirangud ja lendude peatamise korra ning vähendas kohustusliku hotellikarantiini pikkust. Oktoobris asendati sisenevatele reisijatele kesktasandil korraldatud hotellikarantiin koduse karantiiniga. Aasta lõpuni jäid kehtima sellised meetmed nagu meditsiiniline järelevalve ja COVID-19 testimine. Avaliku kogunemise piirangut suurendati neljalt inimeselt 12ni.

Riikliku julgeoleku seaduste rakendamine

Õiguskaitseasutused jätkasid vahistamisi riikliku julgeoleku põhjendusel. Julgeolekuameti andmetel oli riikliku julgeoleku seaduse alusel 31. detsembri 2022. aasta seisuga vahistatud 236 inimest¹⁰. Ametiasutused on esitanud süüdistuse 145 üksikisikule ja viiele ettevõtjale. Süüdimõistmise määr on 100 %. Riikliku julgeoleku seaduse alusel on suurim karistus eluaegne vangistus.

Alustati riikliku julgeoleku seaduse eksterritoriaalse mõõtmega rakendamist. Alates veebruarist blokeerisid internetiteenuste osutajad Ühendkuningriigis asuva inimõiguste organisatsiooni Hong Kong Watch veebisaidi. Järgmisel kuul sai Hong Kong Watchist esimene väljaspool Hongkongi asuv organisatsioon, kes on saanud hoiatuse riiklikult julgeolekupolitseilt. Oktoobris ei olnud Hongkongis enam võimalik ligi pääseda USAs põhineva inimõiguste organisatsiooni Hong Kong Democracy Council veebisaidile.

Ametiasutused on esitanud hoiatuse välismaal asuvatele kodanikuühiskonna liikmetele. Aprillis esitati eksiilis viibivale endisele seadusandjale vara konfiskeerimise otsus, mille alusel tema ja tema mitmel pereliikmel keelati oma linnas asuvaid varasid kasutada. Oli teateid eksiilis viibiva aktivisti kohta, keda hoiatati, et kui ta Hongkongi naaseb, võidakse ta vahistada, ja kelle perekonna oli politsei kutsunud ülekuulamisele¹¹.

Kaheksa riiklikest vahendist rahastatavat ülikooli teatasid kavatsusest luua riikliku julgeoleku kursused. Alg- ja keskkoolidele saadeti juhised kõrvaldada väljaanded, mis võivad olla vastuolus riikliku julgeoleku seadusega. Ühes keskkoolis keelati õppetöös osalemine 14 õpilasele, kes ei osalenud lipuheiskamise tseremoonial¹². Välismaalastest inglise keelt emakeelena kõnelevad riigikoolide õpetajad pidid allkirjastama avalduse, et on truu põhiseadusele.

Kuni 2020. aasta märtsini kasutamata koloniaalaja mässule õhutamise vastast seadust kasutati 2022. aastal järjepidevalt. Sellel seadusel põhineb ligikaudu viiendik riikliku julgeolekupolitsei tehtud kinnipidamistest. Selle seaduse alusel peeti 1. novembril kinni ELi kodanik. Hiljem väitsid ametivõimud, et mees oli Hiina kodanik ja et seetõttu ei võimaldatud talle konsulaarabi.

Laialdaselt kohaldati isikuandmete privaatsuse 2021. aasta määrust ehk nn doksimisvastast seadust. Isikuandmete volinik avaldas, et alates seaduse

¹⁰ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202302/14/P2023021400644.htm>.

¹¹ <https://www.rfa.org/cantonese/news/htm/hk-relative-11222022024155.html>.

¹² <https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195744/School-suspends-14-students-for-%E2%80%98disrespectful-behavior%E2%80%99-during-national-anthem-and-flag-raising-ceremony>.

jõustumisest 2021. aasta oktoobris oli tema büroo esitanud 14 sotsiaalmeedia platvormile enam kui 770 nn lõpetamisteadet, milles nõuti ligikaudu 3 900 sõnumi eemaldamist¹³.

Põhiseaduse artikli 23 kohaste väljakuulutatud riikliku julgeoleku õigusaktide kehtestamine viibib. Lisaks riikliku julgeoleku seaduse kohasele neljale süüteole kavandatakse artikli 23 kohaste õigusaktidega keelustada riigireetmine, mässule õhutamine, riigisaladuste vargus, välismaiste poliitiliste organisatsioonide või organite poliitiline tegevus ning Hongkongi poliitiliste organisatsioonide või organite sidemete loomine välismaiste poliitiliste organisatsioonide või organitega.

Kohtumenetlused

Riikliku julgeoleku seaduse alusel jätkati kohtumenetluste elluviimist.

Kollektiivne **kohtuprotsess 47** seadusandja ja aktivisti üle, kes osalesid 2020. aasta eelvalimistel, on seni suurima arvu süüdistatavatega riikliku julgeoleku seaduse kohane juhtum. Ametlik kohtumenetlus kõrges kohtus, mis on kavandatud 2023. aasta algusesse, võib kesta kuid. Prokurör süüdistas 47 seadusandjat ja aktivisti riikliku julgeoleku seaduse alusel „riigikorra õõnestamise kavandamises“. Suurim võimalik karistus selle eest on eluaegne vangistus. Kuna kohus ei andnud enamikule süüdistatavatele 2021. aasta märtsis võimalust vabaneda kaitsjoni vastu, on paljusid neist kinni peetud 2021. aasta jaanuarist saati, mõnel juhul üksikvangistuses. Kaitsjoni vastu vabastatud peavad järgima rangeid tingimusi, sealhulgas on neil keelatud suhelda meedia ja diplomaatidega. Kohus tühistas vastavalt jaanuaris ja märtsis kahe süüdistatava kaitsjoniotsuse, olles järeldanud, et nende sotsiaalmeedia postitused võivad ohustada riiklikku julgeolekut. Justiitsminister lubas käsitleda kohtuasja menetlemises esinenud viivitustega seotud küsimusi. Augustis määras justiitsminister vandekohtu asemel riikliku julgeoleku seaduse kohaselt asja menetlema kolmest kohtunikust koosneva kogu, tuues põhjuseks välismaised elemendid ning kohtunike ja nende pereliikmete isikliku ohutuse.

2022. aastal jõudis kohtumenetluse etappi **Hongkongi Hiina Patriootliku Demokraatliku Liikumise Toetusliidu** (edaspidi „toetusliit“) vastu algatatud kaks juhtumit. Toetusliit oli korraldanud Taevase Rahu väljakul toimunud veresauna iga-aastase mälestustseremoonia. Toetusliidu endine asepresident Chow Hang-tung on vangis alates 2021. aasta septembrist. Ühel juhul süüdistas prokurör toetusliitu ja selle olulisemaid liikmeid (Chow Hang-tung, Lee Cheuk-yan ja Albert Ho) riigikorra õõnestamisele kihutamises, mille suurim võimalik

¹³ <https://hongkongfp.com/2022/06/14/hong-kong-watchdog-told-14-social-media-sites-to-remove-3900-doxxing-items-in-8-months/>.

karistus on eluaegne vangistus. Asja menetletakse kõrges kohtus ja praegu oodatakse kohtuistungite ajakava lõplikku kinnitust. Kolm süüdistatavat ei tunnistanud end süüdi. Chow Hang-tung, üks süüdistatavatest, kes kaitseb end ise, võitis 2022. aasta augustis kohtus õiguse avaldamispiirangute tühistamiseks¹⁴.

Teises kohtuasjas süüdistas prokurör toetusliitu riikliku julgeolekupolitsei 2021. aasta augustis esitatud teabe esitamise taotluse rahuldamata jätmises. Kohtuistungil süüdistas prokurör toetusliitu välisagendiks olemises, kuid keeldus nimetamast konkreetset riiki või välismaist üksust. Prokurör varjas suurt osa teabest ning takistas sel moel kolmel endisel toetusliidu alalise komisjoni liikmel kohtus oma vastuväiteid esitada ja tunnistajaid küsitleda. Kohtunik keelas Chow Hang-tungil nimetada 1989. aasta vägivaldset repressiooni Taevase Rahu väljaku veresaunaks. Suurim määratav karistus on kuus kuud vangistust.

Kõrge kohus mõistis 14. detsembril Chow Hang-tungi ilma loata korraldatud kogunemisel (2021. aasta Taevase Rahu väljaku mälestustseremoonia) osalemisele õhutamises õigeks ja tühistas talle 2021. aasta jaanuaris määratud 15 kuu pikkuse vanglakaristuse.

Riikliku julgeoleku seaduse ja mässule õhutamise kohtuasjas, mis oli seotud meediamagnaadi **Jimmy Laiga**, tunnistasid kuus endist Apple Daily ajakirjanikku end süüdi, Jimmy Lai ja kolm Apple Dailyga seotud ettevõtet aga ei tunnistanud end süüdi. Prokurörid süüdistasid neid järgmises: vandenõu teha koostööd välisriigi või välismaiste üksustega, et ohustada riiklikku julgeolekut, ning vandenõu trükkida, avaldada, müüa, pakkuda müügiks, levitada, näidata ja/või reprodutseerida mässule õhutavaid väljaandeid. Suurim määratav karistus on eluaegne vangistus.

Kui kõrgeim apellatsioonikohus oli otsustanud, et Jimmy Lai võib palgata end kohtus kaitsma välisriigi juristi, palus erihalduspiirkonna juht John Lee rahvakongressi alalisel komiteel tõlgendada riikliku julgeoleku seadust, et uurida, kas välisriigi juristi palkamine võib olla vastuolus seaduse eesmärgi ja seadusandja tahtega. Rahvakongressi alaline komitee võttis 30. detsembril vastu riikliku julgeoleku seaduse artiklite 14 ja 47 tõlgenduse, mille kohaselt võivad erihalduspiirkonna juht ja riikliku julgeoleku kaitse komitee otsustada riikliku julgeolekuga seotud juhtudel, kas süüdistatav võib palgata juriste välisriikidest¹⁵. See oli rahvakongressi alalise komitee esimene riikliku julgeoleku seaduse tõlgendus. Jimmy Lai konkreetsest juhtumist olenemata volitab riikliku

¹⁴ Hongkongi magistraadikohtuniku määrusega on keelatud avaldada süüdistusmenetluse üksikasju, kuid süüdistatava taotluse korral võib magistraadikohtunik keelu tühistada.

¹⁵ http://www.news.cn/2022-12/30/c_1129245755.htm.

Julgeoleku seaduse selline tõlgendus erihalduspiirkonna juhti ja riikliku julgeoleku kaitse komiteed tegema individuaalsetes kohtuasjades otsuseid ilma võimaluseta kohtuliku kontrolli käigus otsust vaidlustada. See võib õõnestada kohtute sõltumatust ja seega vähendada usaldust õigusriigi vastu. Jimmy Lai kohtuistung lükati edasi 25. septembrile 2023, sest valitsus muudab rahvakongressi alalise komitee otsuse tõttu õiguspraktikute määrust.

Eraldiseisvas kohtuasjas otsustas esimese astme kohus, et Jimmy Lai rikkus oma meediaettevõtte peakorterite rendilepingu tingimusi, varjates samas asukohas konsultatsiooniettevõtte tegutsemist¹⁶. Kohtunik määras Jimmy Laile karistuseks viis aastat ja üheksa kuud vangistust ning trahvi summas 2 miljonit Hongkongi dollarit (241 570 eurot)¹⁷.

Hongkongi humanitaarabifondi 612 (edaspidi „fond“) kohtuasjaga olid seotud endine seadusandja Cyd Ho, laulja Denise Ho, akadeemik Hui Po-keung, advokaat Margaret Ng, 92aastane kardinal Joseph Zen ja fondi sekretär Sze Ching-wee. Nad peeti kinni 10.–12. mail. Enne kinnipidamist kavatses Hui linnast lahkuda, et asuda õpetaja ametisse ühes ELi ülikoolis.

2019. aasta juunis loodud fondist anti finantsabi 2019. aasta meeleavalduste käigus kannatanutele või kinnipeetutele. Fond lakkas tegutsemast 2021. aasta oktoobris, kui riiklik julgeolekupolitsei teatas, et fondi kohta käib uurimine. Vatikan teatas, et jälgib olukorra arengut äärmiselt tähelepanelikult¹⁸. Kohus otsustas, et fondi haldurid ei taotlenud registreerimist või registreerimisest vabastamist määratud tähtajaks, mis on kuni 10 000 Hongkongi dollariga (1 269 eurot) karistatav süütegu. Kõigile viiele usaldushaldurile määrati 4 000 Hongkongi dollari (490 eurot) suurune trahv ja sekretär pidi maksma 2 500 Hongkongi dollarit (305 eurot). Viis usaldushaldurit on esitanud apellatsioonkaebuse.

Teise 2019. aasta meeleavalduste ajal finantsabi andnud platvormi **Spark Alliance** varad konfiskeeriti. Kõrge kohus kiitis heaks 70 miljoni Hongkongi dollari (8,89 miljonit eurot) väärtuses kriminaaltulu arestimise. Politsei süüdistas kinnipeetavaid vahendite kasutamises väidetust erineval eesmärgil¹⁹.

¹⁶ https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2021/DCCC000349_2021_files/DCCC000349_2021ES.htm.

¹⁷ https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2021/DCCC000349A_2021_files/DCCC000349A_2021ES.htm

.

¹⁸ <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022-05/cardinal-zen-arrested-in-hong-kong-holy-see-expresses-concern.html>.

¹⁹ [https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195125/HK\\$70m-confiscated-from-fundraising-platform-for-HK-protesters](https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195125/HK$70m-confiscated-from-fundraising-platform-for-HK-protesters).

Sellel aastal **määrati** riikliku julgeoleku seaduse alusel esimest korda **karistus alaealistele**, mida ÜRO inimõiguste ülemvolinik pidas muret tekitavaks²⁰. Oktoobris määras kohus neljale 16–19aastasele noorele kuni kolm aastat kinnipidamist parandusasutuses. Need noored tunnistasid end süüdi vandenõus kihutada inimesi riigikorra õonestamisele.

30. märtsil esitasid Ühendkuningriigi kõrgeima kohtu esimees Lord Reed ja tema kolleeg Lord Hodge avalduse astuda tagasi Hongkongi kõrgeima apellatsioonikohtu ajutise kohtuniku kohalt. Lord Reed teatas, et kõrgeima kohtu kohtunikud ei saa jätkata Hongkongis tööd ilma, et nad näiksid toetavat administratsiooni, mis on hüljanud poliitilise vabaduse ja sõnavabaduse kui väärtused, millele Ühendkuningriigi kõrgeima kohtu kohtunikud on läbinisti truud. Kõrgeimas apellatsioonikohtus jätkas tööd kümme välismaa kohtunikku. Nad kõik on oma ametlikust ametikohast loobunud.

Reageerimine rahvusvahelisel tasandil

ÜRO inimõiguste ülemvolinik Michelle Bachelet tegi 28. mail avalduse pärast oma ametlikku visiiti Hiinasse. Ta kutsus valitsust üles toetama, mitte lammatama Hongkongis kodanikuühiskonna tohutut potentsiaali ja akadeemikuid, et aidata edendada inimõigusi erihalduspiirkonnas ja väljaspool seda. Ta väljendas muret juristide, aktivistide, ajakirjanike jt kinnipidamise üle riikliku julgeoleku seaduse alusel²¹.

Juulis kutsus **ÜRO inimõiguste komitee** Hongkongis kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti kohasel neljandal korrapärasel läbivaatamisel Hongkongi tunnistama praegu kehtiva riikliku julgeoleku seaduse kehtetuks ja hoiduma seni selle seaduse kohaldamisest. Komitee tõi esile probleemid seoses selguse puudumisega riikliku julgeoleku kontseptsioonis ja võimalusega viia kohtuasjad uurimiseks, süüdistuse esitamiseks, menetlemiseks ja karistuste täideviimiseks üle Hongkongist Mandri-Hiinasse (mis ei ole pakti osalisriik). Komitee nõudis ka, et ametivõimud tunnistaksid kehtetuks mässule õhutamise eeskirjad ja hoiduksid kasutamast riikliku julgeoleku seadust kriitiliste ja eriarvamuste väljendamise mahasurumiseks. Seoses põhiseaduse artikli 23 alusel uute riikliku julgeoleku õigusaktide kehtestamise võimalusega nõudis komitee Hongkongilt selle tagamist, et õigusloome protsess oleks kaasav ja läbipaistev, soodustades kodanikuühiskonna ja üldsuse vaba, avatud ja sisukat osalemist.

Õigused, vabadused ja võrdsed võimalused

²⁰ <https://www.ohchr.org/en/press-briefing-notes/2022/10/alarm-sentencing-under-national-security-law>.

²¹ <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/05/statement-un-high-commissioner-human-rights-michelle-bachelet-after-official>.

Riikliku julgeoleku seadusel oli negatiivne mõju õigusringkondade peamistele osadele. Mitu juristi, keda teatakse kui inimõiguste kaitsjaid, sealhulgas **advokatuuri** eelmine esimees, lahkusid pärast seda, kui nad kutsuti kohtumistele riikliku julgeolekupolitseiga või kui nad olid esile toodud Pekingi-meelses meedias. Märtsis määras erihalduspiirkonna juht Carrie Lam kohtuametnike soovitamise komisjoni liikmeks advokatuuri esimehe, mitte advokatuuri soovitatud sõnakama nominendi. Vähem oma arvamust avaldavad kandidaadid valiti ka **õigusliidu** nõukokku. Õigusliit on Hongkongi varasemalt häälekalt arvamust avaldanud juristide organ, mis esitab valitsusele õiguslikke soovitusi. Selles organis kaotas oma koha üks silmapaistev inimõiguste jurist.

Aina rohkem on ohus **kogunemisvabadus**. Rahvakogunemiste korraldajad peavad saama politseilt vastuväidete puudumise kirja, kui nende üritusel osaleb üle 50 inimese. Meeleavalduste puhul on see piirmäär 30 inimest. Alates 2020. aastast on enam kui nelja ja mõnikord enam kui kahe inimese kogunemised keelatud COVID-19ga seotud põhjustel. Märtsis trahviti enam kui kahe inimesega kogunemise korraldamise eest paari üksikisikut, kes osalesid väikesel meelevaldusel, millega markeeriti Venemaa Ukraina vastase agressioonisõja esimese kuu möödumist. Kolmandat korda järjest ei saanud toimuda Taevase Rahu väljaku veresauna aastapäeva iga-aastane mälestustseremonia. Politseiametnikud sulgesid pargi ja vahistasid kuus inimest.

Surve alla on sattunud **akadeemiline vabadus**, sest mõned meediakanalid on võtnud sihikule akadeemikud ja kritiseerinud nende uurimistegevust nende arvatava poliitilise hoiaku alusel, sundides mõnda neist oma ametikohalt lahkuma. Ühel juhul lükkas valitsus tagasi välisteadlase viisataotluse ning ei teadlast ega kooli ei teavitatud ametlikult selle keeldumise põhjustest. Politoloogia valdkonna akadeemikud otsustasid edasi lükata tundliku uurimistegevuse. Mitu ülikooli sulges oma politoloogia õppetooli ja mitu inimõiguste alast kursust on õppekavast eemaldatud. EList pärit õpilaste ja teadlaste arv Hongkongis vähenes.

Rohkem kehtestati **ühinemisvabaduse** ja **ametiühingute moodustamise vabaduse** piiranguid. Alates septembrist on ametiühingud kohustatud allkirjastama lubaduse mitte ohustada riiklikku julgeolekut. Seadusandlik kogu kiitis heaks tööjõuametis tööjõu valdkonna juhtivametniku ametikoha loomise, et tugevdada ametiühingute reguleerimist. Ametikoha ülesannete hulka kuulub ametiühingu määruse muutmine, et keelata riikliku julgeolekuga seotud süütegudes süüdi mõistetud isikutel ametiühingutes ametiisikuna töötamine, ning ametiühingute riikliku julgeoleku hariduskavade rakendamine²².

²² <https://www.legco.gov.hk/en/legco-business/committees/financial-proposals-results.html?2022&20220708>.

Hongkongi tööõiguste seirevahend teatas, et vähemalt 62 ametiühingut on laiali läinud ja 11 ametiühinguorganisatorit vahistati või neile esitati süüdistus²³.

Hongkongi ajakirjanike liit kui liikmete arvult suurim ajakirjanike rühm sai tööjõuameti alluvuses olevalt ametiühingute registrilt kirjaliku nõude selgitada oma tegevust. Selle tulemusena muutis ajakirjanike liit oma sisekorraeeskirju, et hõlbustada laialiminekut.

Ajakirjandusvabadus oli järjepideva surve all: Hongkongi ajakirjanike liidu iga-aastase uuringu kohaselt oli meediatöötajate seisukohti esindav ajakirjandusvabaduse hinne 26,2, samas kui 2021. aasta hinne oli olnud 32,1 – see on kõige järsem langus alates ajakirjanike liidu indeksi loomisest²⁴. Piirideta Reporterite edetabeli järgi langes Hongkongi ajakirjandusvabadus rekordiliselt madalale, s.o 68 koha võrra, asetudes 180 asukoha seas 148. kohale²⁵.

Ajakirjanike liidu esimehele esitati süüdistus tööülesande täitmisel politsei takistamises ja avaliku korra rikkumises. Süüdimõistmise korral võib teda oodata kuni kaheaastane vanglakaristus. Riiklik julgeolekupolitsei vahistas aprillis mässule õhutamise vastase seaduse alusel veteranajakirjaniku, keda süüdistatakse vandenõus mässule õhutava materjali avaldamiseks.

Tegevuse lõpetas veel sõltumatuid uudisteväljaandeid. Jaanuaris suleti Citizen News, sest oldi mures selle töötajate turvalisuse pärast. Juunis lõpetas tegevuse uudisteagentuur Factwire. Tegevuse lõpetasid ka Mad Dog Daily, Dare Media HK ja Polymer ning ühtlasi lõpetati Radio Free Asia kantonikeelsed programmid.

Väliskorrespondentide klubi tühistas oma iga-aastase inimõiguste pressiauhindade jagamise, tuues põhjuseks nn juriidilised punased jooned. Alates 2023. aastast korraldab auhinna jagamist Arizona osariigi ülikool.

Suurenes enesetsensuur: üks telekanal vabandas pärast seda, kui oli saanud kaebusi, milles süüdistati reporterit vaenu õhutamises. Reporter oli esitanud valitsusametnikele küsimusi korra kohta, mis puudutas pandeemia ohjamiseks Hongkongi appi tulnud Mandri-Hiina meditsiinitöötajate vastu esitatud kaebuste menetlemist²⁶.

Kõrge kohtu otsusega anti politseiametnikele luba pääseda riikliku julgeoleku seadusega seotud kohtuasjas ligi süüdistatava nutitelefonides salvestatud

²³ <https://hklabourrights.org/advocacy/hong-kong-trade-union-movement-under-the-national-security-law-two-years-into-the-authoritarian-rule/>.

²⁴ <https://hongkongfp.com/2022/09/24/shrinking-news-industry-hong-kong-press-freedom-index-sinks-to-new-low-as-media-outlets-disappear/>.

²⁵ <https://rsf.org/en/country/hong-kong>.

²⁶ <https://www.rfa.org/english/news/china/hongkong-media-03182022083215.html>.

ajakirjandusmaterjalile. Kohtunik otsustas, et vajadus käsitleda avalikke huve riivavaid kuritegusid ületab ajakirjanduslikud privileegid²⁷.

Kõrge kohus jättis jõusse süüdimõistva otsuse ajakirjaniku suhtes, kes kasutas avalikust registrist saadud teavet 2019. aasta sotsiaalseid rahutusi käsitleva uuriva artikli jaoks. Kõrgeim apellatsioonikohus kavandas asja arutamise 2023. aasta jaanuarisse.

Valitsus valis välja ajakirjanikud, kes kajastasid 1. juuli tseremooniaid, kus president Xi Jinping vannutas ametisse uue erihalduspiirkonna juhi. Infoteenuste amet lükkas tagasi vähemalt üheksa kohaliku ja rahvusvahelise meediaväljaande juures töötava 13 ajakirjaniku taotlused.

Meediaspetsialistid olid surve all, sest valitsusametnikud kirjutasid kohalikele ja välismaistele meediaorganisatsioonidele, et nad mõistaksid hukka võimude suhtes kriitilisena näivad kajastused²⁸.

Veebruaris mõistis USA, Ühendkuningriiki ja veel 19 riiki hõlmav meediavabaduse koalitsioon hukka Hongkongi ja Hiina võimude ajakirjandusvabadust kahjustava tegevuse²⁹.

Mässule õhutamise vastane seadus on avaldanud veelgi mõju sõnavabadusele, sest seaduse alusel on vahistatud netikodanikke, kes on postitanud kommentaare sotsiaalmeediasse ja internetifoorumitesse. Ühel juhul vahistas politsei mässule õhutamise eest neli inimest, kes haldasid sotsiaalmeedia foorumit, kus riigiteenistujad anonüümselt arvamust avaldasid. Politsei esitas süüdistuse vähemalt ühele inimesele. Ka muud sarnast laadi veebisaidid kadusid³⁰.

Juunis mõisteti kaks naist vastavalt kuueks ja seitsmeks kuuks vangi COVID-19 vaktsiinide ja epideemia ohjamise eeskirjade vastu olevate sotsiaalmeediapostituste eest³¹. Novembris määrati ühele autistlikule mehele 12 kuud vanglakaristust teisi ebaseaduslikust kogunemisest osa võtma kihutamise ja mässulise kavatsusega teo toimepanemise eest³².

Hongkongi logopeedide üldliidu täitevkomitee viis liiget mõisteti mässule õhutamise vastase seaduse alusel 19 kuuks vangi mässule õhutavate väljaannete

²⁷ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=148078&QS=%2B%7C%28CACV356%2F2022%29&TP=JU.

²⁸ <https://www.brandhk.gov.hk/en/media-centre#clarifications>.

²⁹ <https://hk.usconsulate.gov/n-2022020801/>.

³⁰ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/4/244475/Four-civil-servants-held-for-social-media-'sedition'>.

³¹ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3183395/taiwanese-drinks-shop-owners-jailed-7-months-over>.

³² https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2022/DCCC000354A_2022_files/DCCC000354A_2022ES.htm

trükkimiseks, avaldamiseks, levitamiseks või näitamiseks koostöö tegemises³³. Kohtuotsuse kohaselt kujutasid süüdistatavate avaldatud illustreeritud raamatud endast sisuliselt nelja-aastaste ja vanemate laste ajupesu³⁴. Human Rights Watch ütles, et Hongkongi valitsus võis võtta mässule õhutamise vastase seaduse oma õiguskorras kasutusele selleks, et karistada väiksemate sõnaliste süütegude eest³⁵.

Laiali saadetud uudisteväljaande Stand News kahele endisele toimetajale ja Stand Newsi emafirmale Best Pencil esitati mässule õhutamise süüdistus. Kohus otsustas, et õiglane kohtumõistmine on võimalik, kuigi prokurörid ei andnud üle kõiki uurimise käigus kogutud tõendeid³⁶.

LGBTIQ+inimesed

Apellatsioonikohus lükkas tagasi **LGBTIQ+**aktivisti taotluse välisriigis registreeritud samasooliste abielude tunnustamise kohta³⁷. Kohus sõnas, et nende tunnustamine oleks ilmselgelt vastuolus põhiseaduse koostajate kavatsusega. Asja arutatakse kõrgeimas apellatsioonikohtus³⁸.

Samuti andis kohus kahele transsoolisele mehele loa pöörduda kõrgeimasse apellatsioonikohtusse valitsuse poliitika pärast, mille kohaselt on lubatud transsoolise isikut tõendaval dokumendil esitatud sugu muuta alles pärast tema täielikku soovahetusoperatsiooni³⁹. Kõrgeim apellatsioonikohus oli varem teinud otsuse nende kahe kaebaja kahjuks⁴⁰.

Soolise düsfooriaga alaealine esitas juulis võrdsete võimaluste komisjonile kaebuse, milles väitis, et koolides poiste suhtes kehtiv keeld kanda pikki juukseid on diskrimineeriv ja vastuolus soolise diskrimineerimise määrusega⁴¹. Septembris korraldas võrdsete võimaluste komisjon nooruki ja kooli lepituse.

³³ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=147148&QS=%2B%7C%28DCCC854%2F2021%29&TP=RS.

³⁴ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=147148&QS=%2B%7C%28DCCC854%2F2021%29&TP=RS.

³⁵ <https://www.hrw.org/news/2022/09/07/hong-kong-childrens-book-authors-convicted-0>.

³⁶ <https://hongkongfp.com/2022/12/22/hong-kong-court-rejects-bid-by-former-stand-news-editors-to-terminate-trial/>.

³⁷ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=146704&QS=%2B%7C%28CACV557%2F2020%29&TP=JU.

³⁸ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=148605&QS=%2B%7C%28CACV557%2F2020%29&TP=JU.

³⁹ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=144139&QS=%2B%7C%28CACV183%2F2019%29&TP=JU.

⁴⁰ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/ju/ju_frame.jsp?DIS=142010&currpage=T.

⁴¹ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/society/article/3185931/hong-kong-teen-challenging-school-policy-long-hair-boys>.

COVID-19 reisi- ja sotsiaalsete piirangute tõttu otsustasid ürituse Gay Games korraldajad korraldada selle 2023. aastal koos Mehhikoga, sest 2022. aastal lükkus üritus edasi. Kolmandat aastat järjest ei õnnestunud korraldada geiparaadi.

Välismaalastest koduabilised

Pandeemiaga seotud piirangud mõjutasid koduabilisi ja diskrimineerimine suurenes. Teatati juhtudest, kus koduabilistel ei lubatud pandeemialainete ajal tööandja kodust lahkuda⁴² ja abistajatel ei lubatud naasta oma tööandja koju, sest kardeti nakkusohu levimist⁴³. Üldiselt teatatakse jätkuvalt koduabiliste väärkohtlemise juhtudest.

Septembris tõstsid ametivõimud koduabiliste palku,⁴⁴ mis olid kaks aastat külmutatud. Samuti rakendasid nad meetmeid, et koduabilised ei kipuks tööandjat vahetama, et nad ei saaks kasutada ära töötajate puudust, mis tuleneb pandeemiaga seotud piirangute tõttu tekkinud raskustest Hongkongi sisenemisel. Koduabilised ei saanud piirangute tõttu külastada oma välismaal asuvaid perekondi ja kui nad territooriumile sisenesid, rakendati nende suhtes erikarantiinimeetmeid. Koduabilisi ei kaasatud valitsuse poolt majanduse toetamiseks välja töötatud lisatasukavadesse.

Inimkaubandus

Juulis kandis USA Hongkongi kolmandat aastat järjest 2. tasandi jälgimisnimekirja. USA teatas, et Hongkong ei vasta inimkaubanduse kaotamise miinimumstandarditele, kuigi ta teeb märkimisväärsed jõupingutusi. USA kutsus üles kehtestama õigusakte, et kriminaliseerida täielikult kõik inimkaubanduse vormid.

Detsembris karmistas valitsus tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse kohta taotluse esitanud isikute riigist väljasaatmise poliitikat⁴⁵. Immigratsiooniamet võib kohtuotsust ootavad taotlejad välja saata, kui kohus jätab nende kohtuliku läbivaatamise taotluse rahuldamata. Hinnanguliselt võidakse kohe riigist välja saata 1 200 inimest. Inimõiguste juristid pidasid kahetsusväärseks, et ei peetud nõu valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna rühmade, akadeemikute, Hongkongis tegutseva ÜRO pagulaste ülemvoliniku ja juristidega.

⁴² <https://theinitium.com/article/20220225-hongkong-domestic-workers-who-caught-the-covid19-virus/>.

⁴³ <https://www.scmp.com/yp/discover/news/hong-kong/article/3177657/no-home-away-home-domestic-workers-terminated-after>.

⁴⁴ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202209/30/P2022093000326.htm?fontSize=1>.

⁴⁵ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3202303/new-get-tough-policy-refugee-appeals-against-deportation-orders-comes-force-hong-kong>.

II. Majanduslik areng

Hongkongi majandus on väga avatud (kaubavahetus moodustas üle 300 % SKPst). See on maailmas suuruselt viienda kaubavahetusega majandusüksus (2021)⁴⁶ ja maailma kolmas investeringuvoogude sihtkoht (2021). See on maailmas suuruselt seitsmes investeringute allikas⁴⁷.

Hongkongil olid jätkuvalt sõltumatud volitused kaubanduslepingute rakendamisel, Mandri-Hiinast sõltumatu rahapoliitika kehtestamisel ning paljudes rahvusvahelistes organisatsioonides ja mitmepoolsetes üksustes osalemisel. Nende organisatsioonide hulka kuuluvad rahapesuvastane töökond ja Maailma Kaubandusorganisatsioon. Hongkong oli jätkuvalt Mandri-Hiinast eraldiseisev riik, eriti majanduspoliitikas. Tal oli eraldi väering ilma käibepiiranguteta ja eraldiseisvad regulatiivsed struktuurid tema territooriumil tegutsevate ettevõtete üle järelevalve tegemiseks. Valitsuse peamiste prioriteetide hulka kuulusid talentide ja ettevõtete tagasitoomine Hongkongi ning majandusintegratsiooni tugevdamine Mandri-Hiinaga.

Rahanduses on Hongkong endiselt üks maailma suurimaid kapitaliturge ja selle sidemed Hiina finantsturuga säilisid.

ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi 2022. aasta (juuni) maailma investeerimisaruande kohaselt oli Hongkong 2021. aastal jätkuvalt **maailmas suuruselt kolmas välismaiste otseinvesteeringute sihtkoht**⁴⁸. Välisettevõtted aga vähendasid oma kohalolekut ning välismaised ja kohalikud talendid lahkusid, seda peamiselt COVID-19 piirangute tõttu. Selle tulemusena oli elanikkond 2022. aasta juuni seisuga vähenenud 121 500 inimese võrra (95 000 inimest elanike netoväljavoolu tõttu ja 26 500 inimest sündide arvust suurema surmade arvu tõttu) ehk 1,6 % võrreldes eelmise aastaga⁴⁹.

Hongkongi tabas 2022. aastal majanduslangus. Pärast 6,3 % kasvu 2021. aastal kahanes Hongkongi majandus 2022. aasta esimese üheksa kuu jooksul eelmise aastaga võrreldes 3,3 %⁵⁰. Finantssektoris ning kaubandus- ja logistikasektoris, mis näitasid 2021. aastal häid tulemusi, suurenesid kõnealuse

⁴⁶ Maailma kaubanduse 2022. aasta statistiline ülevaade, Maailma Kaubandusorganisatsioon, https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtsr_2022_e.htm.

⁴⁷ 2022. aasta maailma investeerimisaruanne, ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents, <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>.

⁴⁸ 2022. aasta maailma investeerimisaruanne: üleilmsete ja piirkondlike investeerimissuundumuste ning riikliku ja rahvusvahelise poliitika arengu jälgimine, ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents, 9. juuni 2022, kättesaadav aadressil: <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2022>.

⁴⁹ Pressiteade: aastakeskmise rahvaarv 2022. aastal, 11. august 2022, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, kättesaadav aadressil: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5078.

⁵⁰ 2022. aasta kolmanda kvartali sisemajanduse koguprodukti eelhinnaangud, november 2022, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet.

aasta jooksul raskused. Lisaks jäid turismist sõltuvate sektorite tulemused turistide puudumise tõttu endiselt kehvaks. Hongkongi majandus **ei ole veel naasnud 2018. aasta tasemele** (enne pandeemiat ja 2019. aasta meelevaldusi).

Inflatsioon jäi mõõdukaks: tarbijahinnaindeksi aastane kasv oli aasta esimese kümne kuu jooksul 1,9 %⁵¹.

Tööturg oli stabiilne. Tööpuudus saavutas haripunkti 5,4 % tasemel aprillis, seejärel langes 2022. aasta oktoobris järk-järgult 3,8 %ni (lähemal aasta alguses registreeritud 3,9%-le)⁵². See oli 2022. aasta esimesel kümnel kuul keskmiselt 4,5 %, mis on parem kui 5,2 % 2021. aastal, kuid halvem kui COVID-19 kriisi eelne 3 %.

Kaubandus- ja logistikasektor tõmbus kokku. See sektor moodustab ligikaudu 20 % Hongkongi SKPst ja aitas kaasa majanduse elavnemisele 2021. aastal. Impordi- ja ekspordisektori SKP vähenes 2022. aasta esimesel poolel 6,9 % võrreldes eelmise aastaga. See juhtus seetõttu, et Hongkongi kaupade väliskaubanduse väärtus langes esimese kümne kuuga võrreldes eelmise aastaga 4,0 % võrra 7,97 triljoni Hongkongi dollarini (984 miljardi euron)⁵³. Aasta jooksul olukord halvenes ja väliskaubandus langes juuli-oktoobri perioodiga võrreldes 11,1 %.

Finantssektor (23 % Hongkongi SKPst), mis oli viimastel aastatel majanduskasvu peamine edasiviija, aeglustus kasv 2022. aasta esimesel poolel märgatavalt ja sektor kasvas aastataguse ajaga võrreldes vaid 0,8 %⁵⁴.

Esmaste avalike pakkumiste arv langes esimesel 11 kuul 69ni (2021. aasta samal perioodil oli neid 83) ning pakkumistega kogutud summa langes aastataguse ajaga võrreldes 70,6 % võrra 87,8 miljardi Hongkongi dollarini (10,8 miljardi euron). Linn oli 2021. aastal maailmas suuruselt neljas esmaste avalike pakkumiste koht, olles olnud 2020. aastal teine ja 2019. aastal esimene.

Aasta algusest kaotas **Hongkongi Hang Sengi indeks** 15,8 % oma väärtusest (13. detsembri seisuga) ja **turukapitalisatsioon** Hongkongi börsil langes 21,4 % võrra 33,3 triljoni Hongkongi dollarini (4,1 triljoni euron). Hongkongi aktsiaturg oli 2022. aasta septembri lõpu seisuga turukapitalisatsiooni mõistes maailmas suuruselt seitsmes ja Aasias suuruselt neljas ning suurim *offshore*-renminbi ärikeskus. Võrreldes aastataguse ajaga langes keskmine päevane turukäive

⁵¹ Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode270.html#section3>.

⁵² Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode200.html#section3>.

⁵³ 2022. aasta detsembri vahetuskursi põhjal, st 1 EUR = 8,0965 HKD.

⁵⁴ SKP ahelmeetodil arvatud väärtus tegevusalade kaupa – ahelmeetodil arvatud dollarites (2019), Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, https://www.censtatd.gov.hk/en/web_table.html?id=310-34501.

esimese 11 kuuga 27,7 % 124 miljardi Hongkongi dollarini (15,3 miljardi euron) ⁵⁵.

Turukapitalisatsiooni ja esmaste avalike pakkumiste languse põhjuseks olid globaalsed ja piirkondlikud raskused. Nende hulka kuulusid i) inflatsiooni suurenemine ja rahapoliitika karmistamine, ii) maailmamajanduse nõrgenemine ja geopoliitilised pinged ning iii) mure Hiina majanduse pärast ja dünaamilised COVID-19 vastased meetmed, eriti kuna Hongkongi aktsiaturu kapitalisatsioonis domineerivad Mandri-Hiina ettevõtted.

Turistide kulutustele tuginevad sektorid (jaekaubandus, toit ja joogid, transport, reisimine, hotellindus) olid endiselt kehvemate tulemustega, sest reisi piirangute leevendamine aasta lõpus ei toonud kaasa turismivoogude märkimisväärset kasvu. Hongkongi külastas 2022. aasta esimesel kümnel kuul vaid 330 223 turisti, ⁵⁶ s.o vähem kui 1 % 2018. aasta 65 miljonist külastajast (78 % neist olid mandrihiinlased, kelle arvele langeb hinnanguliselt 40 % linna jaemüügist). Majutus- ja toitlustusteenustest ning hulgi- ja jaemüügist saadav SKP langes 2022. aasta esimesel poolel aastataguse ajaga võrreldes vastavalt 16,7 % ja 7,1 %. Nende panus SKPsse moodustas 2018. aasta esimesel poolel täheldatud tasemest vastavalt vaid 46 % ja 41 %. Jaemüük vähenes 2022. aasta esimese kümne kuuga aastataguse ajaga võrreldes 0,7 % võrra 286,8 miljardi Hongkongi dollarini (35,4 miljardi euron). Esimese üheksa kuuga vähenesid restoranide tulud aastataguse ajaga võrreldes 9,2 % 61,3 miljardi Hongkongi dollarini (7,6 miljardi euron). Mõlemad olid ligikaudu 30 % väiksemad kui 2018. aastal. Hotellitubade täituvus oli kohustusliku karantiini tõttu 65 % (võrreldes 61 % ga 2021. aastal ja 91 % ga 2018. aastal).

Samamoodi oli rasketes tingimustes **lennundussektor** ja sellega seotud valdkonnad. Hongkongi rahvusvahelise lennujaama lendude arv vähenes esimese kümne kuuga aastataguse ajaga võrreldes 5,3 % vaid 30 % ni 2018. aasta tasemest. Reisijate arv suurenes kolme miljonini (2021. aasta esimese kümne kuu ühelt miljonilt), kuid see oli vaid 5 % 2018. aastal registreeritud 61,8 miljonist reisijast. Lennukauba maht vähenes perioodil aastataguse ajaga võrreldes 14 %, moodustades 84 % 2018. aasta tasemest. Kuigi lendude peatamise kord 2022. aastal hiljem tühistati, oli lendude arvu raske suurendada lennukimeeskonnale kehtestatud piirangute tõttu.

⁵⁵ IMFi aruanne Hiina Rahvavabariigi ja Hongkongi erihalduspiirkonna finantsturgude taristute põhimõtete järgimise üksikasjaliku hindamise kohta, riigiaruanne nr 21/122, 15. juuni 2021, kättesaadav aadressil:

<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/06/15/Peoples-Republic-of-ChinaHong-Kong-Special-Administrative-Region-Financial-Sector-460761>.

⁵⁶ Külastajate saabumine Hongkongi, Hongkongi turismiamet, kättesaadav aadressil: https://partnernet.hktb.com/en/research_statistics/latest_statistics/index.html.

Ehitussektoris registreeriti aasta esimesel poolel SKP kasv 5,3 %, kuid **kinnisvaraga seotud tegevus** vähenes samal perioodil 6,8 %. Kinnisvara- ja üürihinnad langesid esimese üheksa kuuga, kuid Hongkong jäi üheks maailma kallimaks linnaks⁵⁷.

USA intressimäärade tõusu ja USA dollari kallinemise kontekstis sekkus **Hongkongi rahandusamet** mitu korda, et toetada Hongkongi dollarit. Eesmärk oli tagada, et valuuta vahetuskurs ei langeks erihalduspiirkonna seotud vahetuskursisüsteemis vahemikus 7,75–7,85 Hongkongi dollarit 1 USA dollari eest alla alammäära, milleks on 7,85 Hongkongi dollarit. Hongkongi rahandusamet tõstis 2022. aasta jooksul Hongkongi baasintressimäära 0,50%-lt aasta alguses 4,25%ni (novembri lõpus). Samuti kasutas rahandusamet erihalduspiirkonna välisvaluutareservi varasid, mis vähenesid 497 miljardilt USA dollarilt aasta alguses 423 miljardi USA dollarini novembri lõpuks.

Ettevõtluskeskkond

Aasta jooksul tekitasid äriühingondadele muret peamiselt COVID-19 meetmed. Ettevõtlusele avaldasid negatiivset mõju ka **poliitilised muutused**. Need hõlmasid ohtu teabevabadusele, riikliku julgeoleku seaduse rakendamist, andmete privaatsust ja sanktsioone.

Äriühingonnad toetasid COVID-19 piirangute täieliku kaotamise tegevuskava loomist. Talentide ja turistide naasmist takistasid jätkuvalt piirangud, sealhulgas kohustuslik testimine ja positiivse tulemuse korral karantiini jäämise oht. Ühiskonna osaline taasavamine vähendas Hongkongi konkurentsivõimet piirkondliku peakorterit asukohana. Olukorda halvendasid Mandri-Hiinas kehtestatud piirangud (sealhulgas karantiinid Hongkongist saabujatele), mis mõjutasid Hongkongi kui ettevõtlusvärava rolli. Vaatamata sellele, et karantiinimeetmeid septembris leevendati, moodustas küllastajate arv oktoobris vaid 2,5 % COVIDi-eelsest tasemest (oktoober 2019), mis takistas täielikku taastumist.

Hongkongis asuvate välismaiste ettevõtete iga-aastasest uuringust⁵⁸ ilmnes, et 1. juuni 2022. aasta seisuga vähenes jätkuvalt **välismaiste ettevõtete arv** (v.a Mandri-Hiina ettevõtted): 2019. aasta juuniga (COVIDi-eelne tase) võrreldes 5,2 % ja 2021. aasta juuniga võrreldes 1,5 %. Märgatavamalt vähenes välismaiste

⁵⁷ Ajalehe The Economist ülemaailmse elukalliduse 2022. aasta uuringu kohaselt, mis on kättesaadav aadressil: <https://www.economist.com/graphic-detail/2022/11/30/the-worlds-most-and-least-expensive-cities>.

⁵⁸ Aruanne 2022. aasta uuringu kohta, mis käsitleb Hongkongis asuvaid ettevõtteid, mille emaettevõtja asub väljaspool Hongkongi, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>.

ettevõtete piirkondlike peakorterite arv (2019. aasta juunist 12,5 % ja 2021. aasta juunist 3,7 %). Need arvud andsid kinnitust kaudsete tõendite kohta, et ettevõtted vähendavad oma tegevust või asuvad ümber teistesse linnadesse. Kui uuringus vähenes muude kui Hiina päritolu välismaiste ettevõtete arv, siis Hongkongis asuvate Mandri-Hiina ettevõtete arv suurenes alates 2019. aasta juunist 17,5 % võrra.

Viimase kahe aastaga **kahanes kohalik tööjõud** (2022. aasta oktoobri seisuga) 140 000 töötaja võrra,⁵⁹ mis on tingitud väljarändest ja välismaalastest töötajate linnast lahkumisest.

Oma iga-aastasest **poliitilises avalduses**, mis sel korral tehti 19. oktoobril 2022, pakkus erihalduspiirkonna juht John Lee välja majanduse toetamise ja arendamise meetmed. John Lee teatas, et Hongkongi kui innovatsiooni- ja tehnoloogiakeskuse jätkuva arendamise nimel võetakse eesmärgiks kaasata viie aasta jooksul innovatsiooni ja tehnoloogia valdkonda 10 miljardit Hongkongi dollarit (1,2 miljardit eurot) investeringuid. Erihalduspiirkonna innovatsiooni- ja tehnoloogiataristut laiendatakse ning Hongkongi ülikoolide teadus- ja arendustegevuse turul rakendamise toetamiseks eraldatakse 10 miljardit Hongkongi dollarit (1,2 miljardit eurot). Samuti toetatakse suure väärtusega kauba tootmist. Hongkongi kui kaubandus- ja logistikakeskuse positsiooni toetamiseks keskendutakse suure lisandväärtusega merendusteenustele, logistikale ja ühendvedudele ning soodustatakse maismaa- ja piiriüleseid ühendusi mandriga. Tõhustatakse tegevust lennujaamas, kus avati kõnealusel aastal kolmas lennurada. Mis puudutab Hongkongi konkurentsivõimet finantskeskusena, siis kuulusid väljakuulutatud meetmete hulka võlakirjade ühendamise kava⁶⁰ lõunasuunalise osa parandamine, Hongkongi kui maailma suurima Hiina jüaani ettevõtluskeskuse rolli tugevdamine, samuti kindlustus- ning vara- ja varahaldussektori toetamine (sealhulgas maksuvabastused, et meelitada Hongkongi rohkem perekondlikke varahaldusettevõtteid). Prioriteetide hulka kuulub ka Hongkongi arendamine intellektuaalomandi ja kaubandusliku vahekohtu keskuseks.

Mandri-Hiinaga ühisele piirile rajatav arendustsoon Northern Metropolis, mis hõlmab elamurajooni ja innovatsiooni- ja tehnoloogiakeskust, aitab kaasa Hongkongi integreerimisele Shenzheni linna ja lahe suurpiirkonna vahel. **Northern Metropolise** taristutööd on alanud. Uude piirkonda kuulub tulevikus esimene n-ö topeltjuurdepääsu tsoon Mandri-Hiina ja Hongkongi vahel. See aitab nihutada linna majandus- ja halduskeskust põhja poole, nii et linna lõunaosas

⁵⁹ Erihalduspiirkonna juhi 2022. aasta poliitiline avaldus, oktoober 2022, kättesaadav aadressil: <https://www.policyaddress.gov.hk/2022/en/policy.html>.

⁶⁰ Võlakirjade ühendamise kava (nagu ka mõned teised ühendamiskavad) võimaldab investoritel kaubelda Mandri-Hiina võlakirjaturul Hongkongi kaudu (põhjasuunal) ja Mandri-Hiina investoritel kaubelda Hongkongis (lõunasuunal).

keskendutakse turismile ja vaba aja veetmisele. Keskkonnaorganisatsioonid on märkinud, et arendus võib mõjutada looduskaitsealasid ja märgalade kaitsealasid, mis on tähtsad kliimamuutuste mõju leevendamiseks.

Rohelise rahanduse valdkonnas emiteeris Hongkong 2018. aastal käivitatud valitsuse roheliste võlakirjade programmi raames täiendavaid rohelisi võlakirju. Eesmärk on edendada kohalikku roheliste võlakirjade turgu, aidates samas täita linna süsinikuneutraalsuse eesmärki. Lisaks käivitas börs vabatahtliku süsinikuga kauplemise platvormi.

31. oktoobril esitles Hongkong **virtuaalvarade** strateegiat,⁶¹ mida nähakse üldiselt liikumisena soodsama virtuaalvarade ja krüptovaluutade positsiooni poole. Virtuaalvarade teenuste osutajatele kehtestati litsentsimiskord, edaspidi lubatakse teha jaemüügitehinguid ja virtuaalvarade börse innustatakse tulema Hongkongi turule.

Valitsuse toetus ja eelarveseisund

Eeldati, et Hongkong **registreerib** suurenenud kulude ja nõrga majanduse tõttu **2022.–2023. majandusaasta kohta eelarvepuudujäägi** (lõpeb 2023. aasta märtsis). 2022.–2023. aasta eelarves oli COVID-19 meetmete, näiteks isolatsioonirajatiste ehitamise, pandeemia ohjamise ning elanike ja ettevõtete rahalise toetamise jaoks ette nähtud enam kui 170 miljardit Hongkongi dollarit (21 miljardit eurot)⁶². Eelarve kuulutati välja ootusega, et 2022. aastal kasvab majandus 2 % kuni 3,5 %, kuid tegelikkuses see hoopis langes.

Septembris hoiatas finantsminister, et kogu eelarveaasta riigieelarve puudujääk võib ulatuda 100 miljardi Hongkongi dollarini (12,4 miljardi euron). See oleks kolmas eelarve puudujääk nelja aasta jooksul, millele eelnesid eelarve puudujääk summas 17 miljardit Hongkongi dollarit aastatel 2019–2020, eelarve puudujääk summas 252 miljardit Hongkongi dollarit aastatel 2020–2021 ning eelarve ülejääk summas 255 miljonit Hongkongi dollari aastatel 2021–2022⁶³. See on ebatavaline majanduse puhul, millel on tavaliselt valitsemissektori eelarveülejäak (2019.–2020. aasta eelarvepuudujääk oli 15 aasta jooksul esimene).

Puudujääki rahastati suures osas Hongkongi suurte eelarvereservide kasutamisega. Eelarvereserve oli oktoobris 681 miljardi Hongkongi dollari (84,1 miljardi euro) väärtuses, st võrreldes aastataguse ajaga oli seda 16,5 %

⁶¹ Poliitiline avaldus virtuaalvarade arendamise kohta Hongkongis, finantsteenuste ja rahandusamet, Hongkongi erihalduspiirkonna valitsus, kättesaadav aadressil: <https://www.info.gov.hk/gia/general/202210/31/P2022103000454.htm>.

⁶² Finantsministri kõne 2022.–2023. aasta eelarve kohta, Hon Paul MP Chan, <https://www.budget.gov.hk/2022/eng/index.html>.

⁶³ Igakuised finantstulemused, riigikassa, Hongkongi erihalduspiirkonna valitsus, kättesaadav aadressil: https://www.try.gov.hk/internet/ehpubl_acc0_monfinancial.html.

vähem ning 2019. aasta oktoobri ühe triljoni suuruse reserviga võrreldes oli seda 35,2 % vähem. Reservid vastavad hinnanguliselt 12 kuu kuludele võrreldes 24 kuuga enne COVID-19 pandeemiat.

Kaubanduspoliitika

Valitsus teatas novembris vabakaubanduslepingu läbirääkimiste ametlikust alustamisest Peruuga⁶⁴. Läbirääkimiste esimene voor puudutas kaubavahetust, teenuseid, investeringuid, e-kaubandust ning väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid. Peruu oli 2021. aastal Hongkongi suuruselt viies kaubanduspartner Ladina-Ameerikas. Lisaks Peruu on Vaikse ookeani liidu liige. Hongkong on uurinud ka Vaikse ookeani liiduga vabakaubanduslepingu arutelude alustamist.

Aasta jooksul jätkas Hongkong püüdlusi selle liikmete toetuse alusel piirkondliku laiaulatusliku majanduspartnerlusega ühinemiseks.

Seni on Hongkong sõlminud kaheksa vabakaubanduslepingut: Mandri-Hiinaga (2003. aasta juuni), Uus-Meremaaga (2010. aasta märts), Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmesriikidega (2011. aasta juuni), Tšiiliga (2012. aasta september), Macauga (2017. aasta oktoober), Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooniga (2017. aasta november, jõustub täielikult 2021. aasta veebruaris), Gruusiaga (2018. aasta juuni) ja Austraaliaga (2019. aasta märts).

Majandusintegratsioon Mandri-Hiinaga

Pandeemia mõju takistas 2022. aastal jätkuvalt lahe suurpiirkonna väljaarendamist. Riiginõukogu 2019. aastal avaldatud lahe suurpiirkonna esialgse arengukava⁶⁵ kohaselt oli 2022 esimene vahe-eesmärgi aasta, milleks tuli saavutada optimeeritud tööstusstruktuur ja kooskõlastatud areng, pidades silmas mõistlikku tööjaotust ning vähese CO₂-heitega tootmist ja vähese CO₂-heitega eluviisi.

Hiina riiklikus **14. viieaastases kavas**, mis avaldati 2021. aasta märtsis, korrati lahe suurpiirkonnaga seotud eesmärke ja Hongkongi rolli. Hongkong peab tugevdama oma rolli rahvusvahelise finantskeskusena ning süvendama vastastikust juurdepääsu Mandri-Hiina ja Hongkongi finantsturgude vahel. Viieaastases kavas tehti ülesandeks arendada Hongkongi kui kaubandus-, innovatsiooni- ja tehnoloogiakeskust, sealhulgas taristu ühenduvust lahe suurpiirkonnaga. Arendada tuleb ka rahvusvahelisi õigus- ja vaidluste

⁶⁴ Hongkongi erihalduspiirkonna valitsuse pressiteade, kättesaadav aadressil: <https://www.info.gov.hk/gia/general/202211/16/P2022111600587.htm?fontSize=1>.

⁶⁵ *Guangdongi-Hongkongi-Macau lahe suurpiirkonna esialgne arengukava* (mitteametlik tõlge inglise keelde), kättesaadav aadressil: <https://www.bayarea.gov.hk/en/outline/plan.html>.

lahendamise teenuseid ning intellektuaalomandiga kauplemist. Erihalduspiirkond peab hõlbustama kapitali ja talentide toomist lahe suurpiirkonda.

Qianhai Shenzhen-Hongkongi nüüdisaegse teenindussektori koostöötsoon (Shenzhenis) kuulutas 2022. aasta juunis välja üheksa Hongkongiga seotud soodustavat meetet sellistes valdkondades nagu noorte innovatsioon ja ettevõtlus, tehnoloogia areng, finantsteenused, õigusteenused ja meditsiiniteenused.

Muud lahe suurpiirkonnaga seotud meetmed erihalduspiirkonna juhi poliitilises avalduses hõlmavad järgmist: 1) tugevam toetus lahe suurpiirkonda laienevatele Hongkongi ettevõtetele; 2) ühendvedude parem integreerimine ning Hongkongi lennujaama ja lahe suurpiirkonna vaheline parem ühendus (sealhulgas otsetransfeeri võimalused); 3) õiguslike tavade ja vahendustegevuse lähendamise soodustamine ning 4) lahe suurpiirkonnas Hongkongis registreeritud ravimite ja meditsiiniseadmete suuremal määral kasutamine (2021. aastal rakendatud soodustavate meetmete raames).

Hongkong soovib ka võimaldada kindlustusandjatel kindlustuse müügijärgsete teenuste lahe suurpiirkonna linnades pakkumist. Eesmärk on pakkuda tugiteenuseid Hongkongi kindlustuslepingud sõlminud lahe suurpiirkonna elanikele ja arendada välja vastastikune juurdepääs kindlustusturgudele.

III. Hongkongi suhted Mandri-Hiinaga

Hiina Kommunistliku Partei peasekretär ja Hiina **president Xi Jinping külastas 30. juunist 1. juulini Hongkongi** üleandmise 25. aastapäeva tähistamiseks. See oli tema esimene visiit Hongkongi pärast 2017. aastat ja esimene visiit väljaspool Mandri-Hiinat pärast COVID-19 puhangut 2020. aastal. Xi Jinping esines Hongkongi kuuenda ametiaja valitsuse ametisse astumise tseremoonial ja vannutas ametisse erihalduspiirkonna juhi John Lee.

Sel puhul pidas Xi Jinping kõne, milles ta kinnitas, et põhimõte „üks riik, kaks süsteemi“ ei teeni mitte ainult Hongkongi, vaid ka kogu riigi põhihuve. Ta võttis kokku viimase 25 aasta kogemused ja rõhutas põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ täieliku ja truu rakendamise tähtsust. See hõlmab keskvalitsuse üldise pädevuse säilitamist, Hongkongi laialdase autonoomia tagamist, Hongkongi juhtimist patriootide poolt ning Hongkongi eristaatuse ja eeliste säilitamist.

Lisaks esitas Xi Jinping uuele administratsioonile ja ühiskonnale neli ettepanekut: parandada juhtimist, jätkata kasvu hoogustamist, tegeleda inimeste muredega ning teha koostööd harmoonia ja stabiilsuse kaitsmiseks. Ta kohtus

seadusandliku kogu, kohtute, erasektori ja ühiskonna eri sektorite liidritega ning vaatas üle Rahvavabastusarmee garnisoni.

Xi Jinpingi visiidile järgnenud nädalatel korraldasid valitsus ja Pekingimeelsed organisatsioonid seminare 1. juuli kõne uurimiseks. Haridusamet jagas kõnest koopiaid koolidele ja lasteadeadele.

Kommunistliku Partei kongressi eel tehti Hongkongi juhtivates keskvalitsusasutustes, sealhulgas Rahvavabastusarmee Hongkongi garnisonis mitu personaliga seotud muudatust.

Reisimine Hongkongi ja Mandri-Hiina vahel oli jätkuvalt piiratud. Erihalduspiirkonna juht John Lee tühistas oma esimese visiidi Guangdongi provintsi. Augustis toimuma pidanud Rahvakongressi Hongkongi delegaatide visiit Xinjiani tuli pandeemia tõttu edasi lükata.

15. detsembril toimus Hongkongi delegaatide valimine rahvakongressi saadikuteks. Rahvakongressil 2022. aasta märtsis vastu võetud delegaatide valimise korraga kehtestati piirang, et valimiskolleegiumisse võivad kuuluda vaid valimiskomisjoni hiinlastest liikmed.

Oktoobris kutsus Hiina oma Suurbritannias Manchesteri linnas asuvast konsulaadist tagasi kuus ametnikku, kui Ühendkuningriigi õiguskaitseasutused olid taotlenud nende diplomaatilise puutumatus e äravõtmist seoses välismaal elavaid Hongkongi päritolu meeleavaldajaid hõlmava juhtumiga⁶⁶.

Erihalduspiirkonna juhi John Lee esimesel visiidil Pekingisse, mis toimus 21.–24. detsembril, kiitsid tema tööd president Xi Jinping ja peaminister Li Keqiang. John Lee kohtus ka Hiina Kommunistliku Partei teise kõrgeima ametniku Li Qiangiga.

Mandri-Hiina oli Hongkongi suurim kaubanduspartner, kelle arvele langes 2022. aasta esimese kümne kuu jooksul 49 % Hongkongi kogu kaubandusest. Hongkong oli omakorda Mandri-Hiina jaoks oluline kaubavahetuskeskus ja 2022. aasta esimese üheksa kuu arvestuses oli ta Hiina suuruselt viies kaubanduspartner.

Guangdongi provints oli Hongkongi jaoks endiselt tähtis välistöötlemise baas. Mandri-Hiinaga sõlmitud tihedama majanduspartnerluse leping (2003) on Hongkongi kõige olulisem kaubandusleping. Lepingus ei tehtud 2022. aastal ühtegi olulist muudatust. Hongkongi kaudu Mandri-Hiinast ja Mandri-Hiinasse

⁶⁶ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/47096428/248254/UK-row-ends-as-China-recalls-diplomats>.

reeksportitud kaupade väärtus moodustas umbes 90 % Hongkongi reeksporti koguväärtusest (2021).

Hongkong oli jätkuvalt Mandri-Hiina oluline *offshore*-finantskeskus ja investeerimiskeskus. Kui *offshore*-keskused kõrvale jätta, oli Mandri-Hiina 2021. aasta lõpu seisuga Hongkongi peamine välismaiste otseinvesteeringute allikas ning Hongkongi tehtavate välismaiste otseinvesteeringute peamine sihtkoht (vastavalt 28 % ja 49 % investeeringute kogumahust)⁶⁷. Hongkong oli omakorda Mandri-Hiina välismaiste otseinvesteeringute peamine sihtkoht ja Mandri-Hiinasse tehtavate välismaiste otseinvesteeringute peamine allikas, moodustades kummaski üle poole kogunäitajast. Hongkongis oli noteeritud 1 395 Mandri-Hiina ettevõtet, mille arvele langeb 77 % kogu turukapitalisatsioonist.

Hongkongi ja Mandri-Hiina kapitaliturud on seotud **börside ühendamise kava** kaudu, mis ühendab Hongkongi väärtpapieribörsi Shanghai ja Shenzheni börsiga, ning võlakirjaturge käsitleva vastastikuse turulepääsu kava ehk võlakirjade ühendamise kava kaudu. Seda täiendati 2021. aasta septembris lahe suurpiirkonna varahalduskava „Wealth Management Connect“ käivitamisega. See võimaldab tingimustele vastavatel Mandri-Hiina, Hongkongi ja Macau elanikel investeerida varahaldustoodetesse, mida pangad pakuvad üksteise turul.

Hongkong tugevdas oma vastastikust eelisjuurdepääsu Mandri-Hiina kapitalituruga. Börside ühendamise kavasse kaasati börsil kaubeldavad fondid, võimaldades rahvusvahelistel investoritel osta nõuetele vastavaid fonde Mandri-Hiinas ja Mandri-Hiina investoritel osta nõuetele vastavaid fonde Hongkongis. Samuti teatati vahetuslepingute ühendamise kavast⁶⁸. See hõlbustab vastastikust juurdepääsu Hongkongi ja Mandri-Hiina pankadevaheliste intressimäärade vahetusturgude vahel, olles täiendav investeerimis- ja riskijuhtimisvahend Mandri-Hiina võlakirjaturu investoritele. Esmalt käivitatakse kava põhjasuunal ja lõunasuund võib tulla hiljem.

IV. ELi ja Hongkongi kahepoolsed suhted ja koostöö

COVID-19 reisipiirangud takistasid jätkuvalt ELi institutsioonide esindajate kõrgetasemelisi visiite. Kolmandat aastat järjest jäi ära **ELi ja Hongkongi** igaaastane **struktureeritud dialoogi** raames peetav kohtumine. EL peab tähtsaks

⁶⁷ Statistiline aruanne Hongkongi välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta (2021. aasta väljaanne), 9. detsember 2022, kättesaadav aadressil: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1040003&scode=260>.

⁶⁸ Hiina Rahvapanga, Hongkongi väärtpapier- ja futuurikomisjoni ja Hongkongi rahandusameti ühisavaldus, mis on kättesaadav aadressil: <https://www.hkma.gov.hk/eng/news-and-media/press-releases/2022/07/20220704-3>.

dialoogi nii muret tekitavates küsimustes kui ka vastastikust huvi pakkuvates valdkondades.

EL oli Jaapani, USA ja Ühendkuningriigi ees **jätkuvalt** Hongkongi **suurim välisäriringkond**. Hongkongis oli 2022. aasta juuni seisuga äritegevus vähemalt 1 600 ELi ettevõtetel. Paljud neist (857) kasutasid linna piirkondliku peakontorina. ELi ettevõtjad tegutsesid mitmes sektoris, peamiselt finants- ja äriteenuste, kaubandus-, logistika-, jaemüügi-, toidu- ja joogi- ning ehitussektoris. Hongkongi rahvaloendus- ja statistikaameti iga-aastase välisettevõtete uuringu⁶⁹ põhjal vähenes ELi ettevõtete arv vaid veidi (-0,2 %) COVIDi-eelse tasemega (juuni 2019) võrreldes ja jõudis 1 600ni. See viitab, et ELi ettevõtted olid kohalikele muutustele vastupidavamad kui teised välismaised äringkonnad (uuringu käigus vähenes välisettevõtete koguarv 5,2 % võrra). See statistika ei kajasta siiski ELi ettevõtteid, kes on vähendanud või paigutanud ümber teatavaid tegevusi ja/või töötajaid, kuid jätkavad samal ajal tegevust Hongkongis.

Kahepoolse kaubavahetuse väärtus ulatus 2022. aasta esimese üheksa kuuga 22,1 miljardi euroni, mis on 2021. aasta sama perioodiga võrreldes stabiilne (-0,03 %). ELi kaupade eksport Hongkongi moodustas 17,9 miljardit eurot, samal ajal kui Hongkongist pärit import moodustas kokku 4,1 miljardit eurot, mis tähendas ELile 13,8 miljardi euro suurust ülejääki⁷⁰. **EL oli** 2022. aasta esimese kümne kuu jooksul Mandri-Hiina ja Taiwani järel **Hongkongi suuruselt kolmas kaubanduspartner**⁷¹. Hongkong jäi Mandri-Hiina ja ELi vahelise kaubanduse jaoks oluliseks platvormiks.

ELi kahepoolne teenustekaubandus Hongkongiga kasvas 2021. aastal aastataguse ajaga võrreldes 25,1 % võrra, ulatudes 34,1 miljardi euroni⁷². ELi import Hongkongist ulatus 12,3 miljardi euroni ja ELi eksport Hongkongi 21,8 miljardi euroni (esialgsed andmed). Selle tulemusena oli ELi kaubandusbilansi ülejääk 9,5 miljardit eurot. Esialgsed andmed 2022. aasta esimese poole kohta näitavad Hongkongiga kahepoolse teenustekaubanduse suurenemist (+21,4 % aastataguse ajaga võrreldes, s.o 19,3 miljardit eurot) ja ELi kaubandusbilansi ülejääki 4,7 miljardit eurot⁷³.

⁶⁹ Aruanne 2022. aasta uuringu kohta, mis käsitleb Hongkongis asuvaid ettevõtteid, mille emaettevõtja asub väljaspool Hongkongi, Hongkongi erihalduspiirkonna rahvaloendus- ja statistikaamet, kättesaadav aadressil: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>.

⁷⁰ Eurostat: Euroopa Liidu kaubavahetus, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/mainxtnet.do>.

⁷¹ Hongkongi väliskaubanduse statistiline aruanne (oktoober 2022), 6. detsember 2022, kättesaadav aadressil: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1020005&scode=230>.

⁷² Eurostat: Euroopa Liidu teenustekaubanduse aasta andmed (esialgsed), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_its6_det/default/table?lang=en.

⁷³ Eurostat: Euroopa Liidu ja euroala maksebilansi kvartaliandmed, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_EU6_Q__custom_457552/default/table.

Kahesuunalised **investeeringud** olid jätkuvalt märkimisväärsed: viimaste andmete kohaselt moodustasid Hongkongi investeeringud ELi 162 miljardit eurot ja ELi investeeringud Hongkongi 128 miljardit eurot⁷⁴.

Euroopa Komisjon ja Hongkongi ametiasutused lahendasid mitu **toiduainetega kauplemisega** seotud küsimust. ELi loomsete saaduste ekspordi valdkonnas võeti kasutusele uus platvorm (TRACES NT).

COVID-19 piirangud takistasid ELi ja Hongkongi tollikoostöö ja vastastikuse haldusabi lepingu ning tollis **intellektuaalomandi õiguskaitse** tagamist käsitleva tegevuskava raames kavandatud operatiivtegevust. Hongkong oli jätkuvalt ELi imporditavate intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupade väärtuse poolest tähtsuselt teine päritoluriik, isegi kui need kaubad ei olnud toodetud Hongkongis. Kohtumisi Hongkongi tolli- ja aktsiisiameti juhtidega 2022. aastal ei toimunud.

Maksustamise valdkonnas võttis käitumisjuhendi töörühm ühendust jurisdiktsioonidega, mida peeti oluliseks seoses nende välistulu maksuvabastusega, sealhulgas Hongkongiga. Dialoogi ja esitatud teabe tulemusena võttis Hongkong endale kohustuse reformida 2022. aasta lõpuks oma välistulu maksuvabastuse korda, kuna leiti, et see ei vasta nõuetele. 14. detsembril 2022 võeti vastu seaduseelnõu Hongkongi välistulu maksuvabastuse korrigeerimiseks seotud maksu reformimiseks⁷⁵. Ikka veel jätkatakse tööd suuniste rakendamiseks.

26.–27. jaanuaril 2022 toimus kuues iga-aastane **TAIEXi inimkaubandusvastane üritus**. Seminar koosnes kahest poolepäevasest veebisessioonist, kus käsitleti COVID-19ga seotud rahvusvahelisi suundumusi, etniliste vähemuste sundabielludega seotud inimkaubanduse vastast võitlust, rahapesuvastast võitlust, inimkaubandusega seotud finantsuurimist ja inimkaubanduse ohvrite abistamist. Üritus toimus veebis teist korda. Hongkongi poolelt oli osavõtt hea: mitmest valitsusasutusest osales kokku ligikaudu 70 isikut. Seminaril võtsid sõna seitse ELi eksperti.

Hongkongiga suhtlemiseks võeti kasutusele **ELi ja Hongkongi suhtluse toetusrahastu**. Korraldati avalikke üritusi maksureformi (välistulu maksuvabastuse kord) ja kestlikkuse teemadel.

COVID-19 piirangute tõttu ei saanud aasta esimesel poolel korraldada **avaliku diplomaatia üritusi**, näiteks Euroopa päeva. Pärast piirangute leevenemist taastus inimestevaheline otsesuhtlus järk-järgult.

⁷⁴ Eurostat: Euroopa Liidu välisinvesteeringute statistika, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_fdi6_geo/default/table?lang=en.

⁷⁵ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202212/14/P2022121400286.htm>.

ELi esindus korraldas **2022. aasta ELi filmifestivali**, kus esitleti üht Ukraina filmi. Muude sündmuste hulka kuulusid rannapuhastus, rahvusvaheline homofobia, bifoobia ja transfoobia vastane päev, dokumentaalfilmide festival, ELi keeli propageeriv üritus „Speak Dating“, rahvusvaheline naistevastase vägivalda kaotamise päev ja ülemaailmne AIDSi päev. Riikliku julgeoleku seadusega loodud keskkonna tõttu ei korraldanud ELi esindus avalikke üritusi põhivabaduste ja inimõiguste teemal.

Nõukogu 2020. aasta juuli järel dustes Hongkongi kohta volitati jätkama demokraatiameelsete aktivistide **kohtuprotsesside jälgimist**. ELi esindus ja ELi liikmesriikide esindused Hongkongis viisid 2022. aastal ellu 71 katsevaatlust.